

2013 թ. պետական միասնական քննությունների
արդյունքների վիճակագրական
վերլուծություն

Բովանդակություն

Նախաբան.....	4
1. Ընդհանուր տեղեկություններ	5
1.1 Պետական միասնական քննությունների կազմակերպումը	5
1.2 2013թ. պետական միասնական քննությունների անցկացման ժամանակացույցը.....	6
1.3 Պետական միասնական քննությունների լուսաբանումը և իրազեկումը.....	6
1.4 Դիմորդների մասնակցությունը 2013թ. պետական միասնական քննություններին	7
1.5 2013թ. և նախորդ տարիների պետական միասնական քննությունների մասնակիցների թվի համեմատություն	9
2. Վիճակագրական տվյալներ պետական միասնական քննությունների ընդհանուր արդյունքների վերաբերյալ.....	11
2.1 Պետական միասնական քննությունների ընդհանուր արդյունքները	11
2.2 2013 թ. և նախորդ տարիների պետական միասնական քննությունների արդյունքների համեմատություն.....	13
2.3 Պետական միասնական քննությունների արդյունքների և անցկացման կարգի բողոքարկումը.....	14
2.4 2013 թ. կենտրոնացված բանավոր (բ) քննությունների ընդհանուր արդյունքները	16
3. Միջին միավորներն ըստ խմբերի	18
3.1 Մի քանի քննական առարկաների պահանջվածությունն ըստ մարզերի.....	18
3.2 Պետական միասնական քննությունների մասնակիցների հավաքած միջին միավորներն ըստ առարկաների և մարզերի	20
3.3. Պետական միասնական քննությունների միջին միավորներն ըստ հանրակրթական ուսումնական հաստատությունների տիպերի	23
3.4. Պետական միասնական քննությունների մասնակիցների հավաքած միջին միավորներն ըստ սեռերի.....	29

4. Բուհերի ընդունելության մրցույթի կազմակերպումը.....	31
5. Թեստեր և թեստային առաջադրանքներ.....	33
5.1. Թեստերի կառուցվածքը և գնահատումը.....	33
5.2. Պետական միասնական քննությունների թեստերի բարդությունը և հուսալիությունը.....	35
5.3. Պետական միասնական քննությունների թեստերի վերլուծություն ըստ առաջադրանքների բարդության, տարբերակման և կորելյացիայի գործակիցների	37

Նախաբան

Ստորև ներկայացված են 2013 թ. պետական միասնական քննությունների և կենտրոնացված բանավոր քննությունների վերաբերյալ կատարված վերլուծության արդյունքները: Վերլուծությունը կատարվել է մի քանի ուղղություններով:

- Կատարվել է ընդհանուր արդյունքների վերլուծություն (ինչպես միասնական գրավոր, այնպես էլ կենտրոնացված բանավոր քննությունների), համեմատություններ նախորդ տարիների պետական միասնական քննությունների արդյունքների հետ:

- Ըստ որակական բնութագրիչների, թեստերի և թեստային առաջադրանքների կառուցվածքի հետազոտվել են առարկայական թեստերը և թեստային առաջադրանքները, վերհանվել են թեստերում առկա թերությունները: Թեստերը բարելավելու նպատակով վերլուծության այդ մասը տրամադրվել է առարկայական մասնագետներին:

- Վերլուծության են ենթարկվել պետական միասնական քննությունների արդյունքներն ըստ մարզերի և տարածաշրջանների, կատարվել է յուրաքանչյուր առարկայի մարզային արդյունքների համեմատություն ընդհանուր արդյունքների հետ: Պետական միասնական քննությունների արդյունքներն ուսումնասիրվել են նաև ըստ բնակավայրի տիպերի (խոշոր քաղաք, փոքր քաղաք, գյուղ և այլն), ըստ հանրակրթական ուսումնական հաստատությունների տիպերի (ավագ դպրոց, միջնակարգ դպրոց և այլն), ըստ սեռերի:

1. Ընդհանուր տեղեկություններ

1.1. Պետական միասնական քննությունների կազմակերպումը

2013 թ. հունիսի 1-21-ը և հուլիսի 2-8-ը Հայաստանի Հանրապետության տարածքում տեղաբաշխված 38 և ԼՂՀ-ի 5 քննական կենտրոններում պետական միասնական քննություններ են անցկացվել «Հայոց լեզու և հայ գրականություն», «Մաթեմատիկա», «Ռուսաց լեզու», «Օտար լեզու», «Հայոց պատմություն», «Համաշխարհային պատմություն», «Ֆիզիկա», «Քիմիա», «Կենսաբանություն», «Աշխարհագրություն» առարկաներից, որոնց մասնակցել է ՀՀ, ԼՂՀ և արտերկրի 14896 դիմորդ: Քննություններն անցկացվել են երկու փուլով՝ հիմնական և լրացուցիչ: Հիմնական փուլին (հունիսի 1-21) մասնակցել են ՀՀ և ԼՂՀ միջնակարգ դպրոցների 2013 թ. և նախորդ տարիների շրջանավարտները (ՀՀ-ում՝ 13456, ԼՂՀ-ում՝ 889 դիմորդ): Պետական միասնական քննությունների լրացուցիչ փուլին (հուլիսի 2-8) մասնակցել են պարտադիր ժամկետային զինվորական ծառայությունից 2012-2013 թթ. գորացրվածները, 2013 թ. արտերկրի շրջանավարտները, միասնական քննության հիմնական փուլին հայտագրված և հարգելի պատճառով քննությանը չմասնակցած, ինչպես նաև հիմնական փուլի քննությունից հեռացված և բողոքարկման հանձնաժողովի կողմից լրացուցիչ փուլին մասնակցելու թույլտվություն ստացած դիմորդները:

Քննությունների կազմակերպմանն ու անցկացմանը ներգրավվել են տարբեր բնագավառների աշխատակիցներ: Ընդհանուր առմամբ, քննությունների կազմակերպմանն ու վերահսկմանը մասնակցել է 443 ԳԹԿ ներկայացուցիչ և կենտրոնի ղեկավար, իսկ դիմորդների մուտքը քննասենյակներ, քննական նյութերի բաշխումն ու հավաքումն իրականացրել է մուտքի 114 օպերատոր և քննասենյակների 306 կազմակերպիչ:

1.2 2013թ. պետական միասնական քննությունների անցկացման ժամանակացույցը

Քննությունը	Քննության տևողությունը (ժամ)	Քննության օրը	
		հիմնական փուլ	լրացուցիչ փուլ
Ռուսաց լեզու	3	01.06.13	02.07.13
Հայոց լեզու և հայ գրականություն	3	04.06.13	05.07.13
Համաշխարհային պատմություն Կենսաբանություն Աշխարհագրություն	3	07.06.13	04.07.13
Մաթեմատիկա	3	11.06.13	03.07.13
Օտար լեզու	2.5	14.06.13	07.07.13
Ֆիզիկա	3	18.06.13	06.07.13
Հայոց պատմություն Քիմիա	3	21.06.13	08.07.13

Աղյուսակ 1

Հիմնական փուլի բոլոր առարկաների քննություններն անցկացվել են թեստերի 1-ին, 2-րդ, 3-րդ և 4-րդ տարբերակներով, լրացուցիչ փուլի քննությունները՝ 5-րդ, 6-րդ, 7-րդ և 8-րդ տարբերակներով, ընդ որում, թեստ 3-ը կազմվել է թեստ 1-ի, թեստ 4-ը՝ թեստ 2-ի, թեստ 6-ը, 7-ը, 8-ը՝ թեստ 5-ի առաջադրանքների պատասխանների տեղափոխությամբ:

Օտար լեզվի քննության մասնակիցներն ընտրել են անգլերեն, գերմաներեն, ֆրանսերեն, իսպաներեն, իտալերեն կամ պարսկերեն լեզուներից որևէ մեկը:

1.3 Պետական միասնական քննությունների լուսաբանումը և իրազեկումը

2013 թ. պետական միասնական քննությունների ողջ ընթացքը հանրությանն իրազեկելու նպատակով կազմվել և հաստատվել է ժամանակացույց՝ համաձայն ԳԹԿ գործունեության ժամանակացույցի: ՁԼՄ-ներով լուսաբանվել են 2013 թ. միասնական քննությունների հետ կապված մանրամասները, այդ թվում՝ նաև քննությունների նախապատրաստական փուլում ուղեցույցների մշակման և տրամադրման, հայտագրման, թեստերի տպագրման գործընթացները: Քննությունների անցկացման ողջ գործընթացը (քննության ընթացք, բողոքարկում, տվյալների տրամադրում, մեկնաբանում) եղել է լրատվամիջոցների ուշադրության կենտրոնում:

Կազմակերպվել են հարցազրույցներ և ասուլիսներ, որոնք լայնորեն լուսաբանվել են հանրապետական զանգվածային լրատվամիջոցներով: Մանրամասն ներկայացվել և գնահատվել է քննական ողջ գործընթացը, մատնանշվել են թերացումները, գնահատականներ են տրվել քննական գործընթացի հետ կապված ամեն մի երևույթի, քայլի և քննությունների յուրաքանչյուր փուլի վերաբերյալ:

1.4. Դիմորդների մասնակցությունը 2013 թ. պետական միասնական քննություններին

Հիմնական փուլ

Քննական առարկաներ	Դիմում-հայտ ներկայացրած դիմորդներներ	Քննությանը ներկայացած դիմորդներ	Բացակայաներ	Հիվանդության պատճառով քննությունը ընդհատած դիմորդներ	Քննությունից հեռացված դիմորդներ
Հայոց լեզու և հայ գրականություն	8919	8647	272	-	-
Հայոց պատմություն	2424	2266	157	1	-
Ընդհանուր պատմություն	223	214	9	-	-
Մաթեմատիկա	6884	6621	263	-	-
Ֆիզիկա	2467	2377	89	-	1
Քիմիա	1280	1242	38	-	-
Կենսաբանություն	1680	1643	37	-	-
Աշխարհագրություն	339	330	9	-	-
Ռուսաց լեզու	1205	1139	66	-	-
Անգլերեն	6427	6152	274	-	1
Ֆրանսերեն	295	290	5	-	-
Գերմաներեն	359	350	9	-	-
Իսպաներեն	20	19	1	-	-
Իտալերեն	4	4	-	-	-
Պարսկերեն	1	1	-	-	-

Աղյուսակ 2

Լրացուցիչ փուլ

Քննական առարկաներ	Ղիմում-հայտ ներկայացրած դիմորդներ	Քննություններ կայացրած դիմորդներ	Բացակայաներ	Հիվանդության պատճառով քննությունը ընդհատած դիմորդներ	Քննությունից հեռացված դիմորդներ
Հայոց լեզու և հայ գրականություն	303	287	16	-	-
Հայոց պատմություն	96	89	7	-	-
Ընդհանուր պատմություն	5	5	-	-	-
Մաթեմատիկա	320	307	12	-	1
Ֆիզիկա	140	122	18	-	-
Քիմիա	144	126	18	-	-
Կենսաբանություն	170	164	6	-	-
Աշխարհագրություն	17	16	1	-	-
Ռուսաց լեզու	83	79	4	-	-
Անգլերեն	235	214	20	-	1
Ֆրանսերեն	4	4	-	-	-
Գերմաներեն	13	12	1	-	-
Իսպաներեն	-	-	-	-	-
Իտալերեն	1	1	-	-	-
Պարսկերեն	-	-	-	-	-

Աղյուսակ 3

«Հայոց պատմություն» և «Ռուսաց լեզու» առարկաների քննություններից բացակայել է դիմում-հայտ ներկայացրածների, համապատասխանաբար, 6.5 և 5.5 տոկոսը: Մնացած քննությունների բացակայությունները հիմնականում չեն գերազանցել 5.0%-ը: Իսպաներենի և պարսկերենի քննություններին բոլոր մասնակիցները ներկայացել են հիմնական փուլում: Իտալերենի քննությանը երկու փուլում էլ ներկայացել են դիմում-հայտ ներկայացրած բոլոր դիմորդները:

Հիմնական փուլում հիվանդության պատճառով քննությունն ընդհատել է մեկ դիմորդ (հայոց պատմության քննություն), մեկական դիմորդ հեռացվել է ֆիզիկայի և անգլերենի քննություններից:

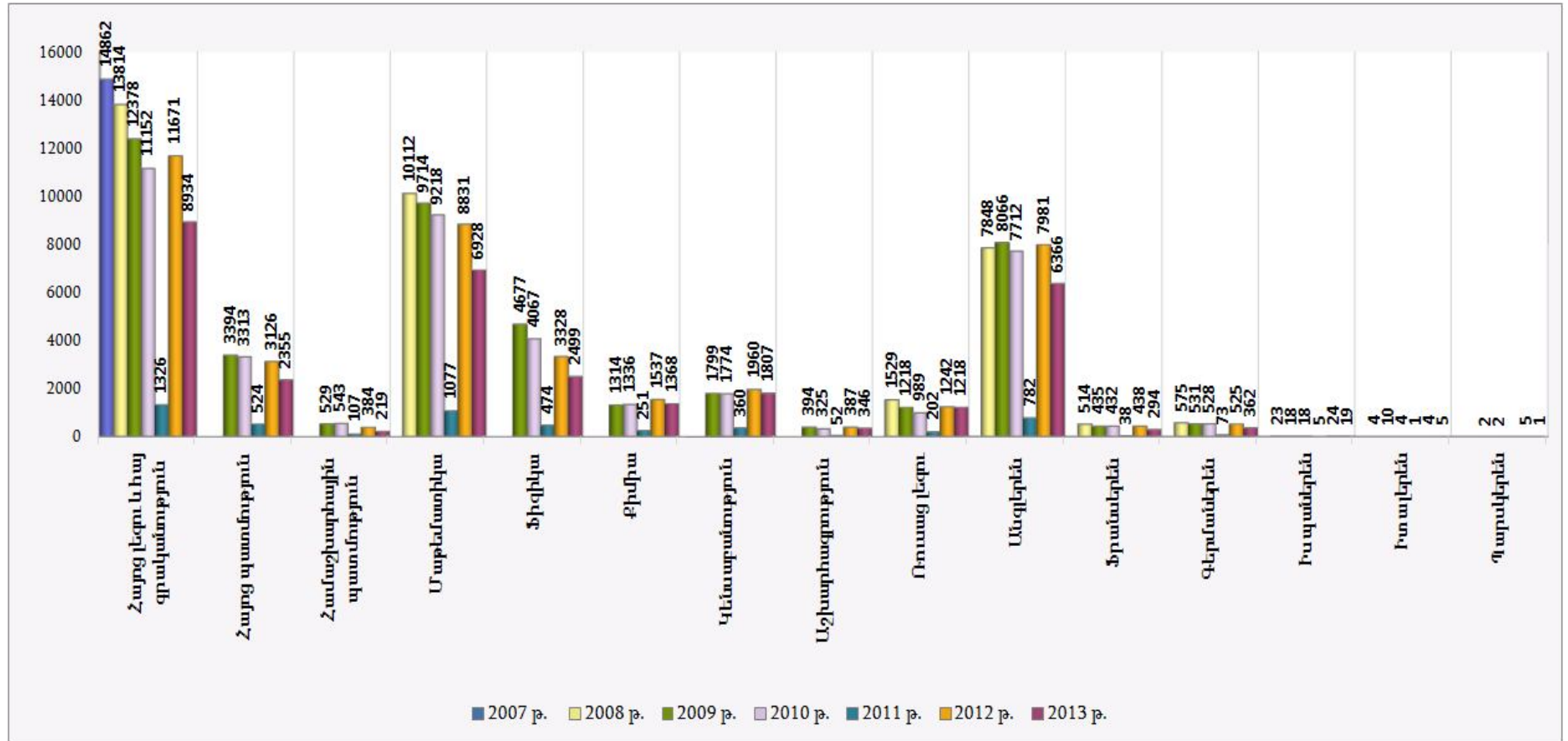
Լրացուցիչ փուլում հիվանդության պատճառով քննությունն ընդհատելու դեպք չի արձանագրվել: Մեկական դիմորդ հեռացվել է մաթեմատիկայի և անգլերենի քննություններից:

1.5 2013 թ. և նախորդ տարիների միասնական քննությունների մասնակիցների թվի համեմատություն

Նկար 1-ում պատկերված դիագրամը ցույց է տալիս, որ տարեցտարի պետական միասնական քննությունների մասնակիցների թիվը նվազել է: 2011 թ. միասնական քննությունների մասնակիցների թվի սյունները շատ ցածր են, որովհետև քննություններին մասնակցել են միայն նախորդ տարիների շրջանավարտները. հանրակրթական ուսումնական հաստատությունների՝ շրջանավարտ չունենալու պատճառով միասնական քննությունների մասնակիցների թիվը կտրուկ նվազել է: Ընդհանուր նվազման ֆոնի վրա «Հայոց լեզու և հայ գրականություն», «Քիմիա», «Կենսաբանություն», «Աշխարհագրություն», «Ռուսաց լեզու», «Անգլերեն», «Ֆրանսերեն», «Իսպաներեն», և «Պարսկերեն» առարկաների պետական միասնական քննությունների մասնակիցների թիվը 2010 թ. համեմատությամբ 2012 թ. ավելացել է: Դա կարող է պայմանավորված լինել որոշ մասնագիտությունների նկատմամբ հետաքրքրության մեծացմամբ: Ինչ վերաբերում է 2013 թ. մասնակիցների թվին, «Իտալերեն» առարկայի քննությունից բացի, մնացած բոլոր քննությունների դեպքում այն զիջում է նախորդ տարվա ցուցանիշին:

2013 թ. և նախորդ տարիների պետական միասնական քննությունների մասնակիցների թվերը

Նկար 1

2. Վիճակագրական տվյալներ պետական միասնական քննությունների ընդհանուր արդյունքների վերաբերյալ

2.1 Պետական միասնական քննությունների ընդհանուր արդյունքները (հիմնական և լրացուցիչ փուլերը միասին)

Քննական առարկաներ	Քննության մասնակիցների թիվը	Առավելագույն միավորը	Նվազագույն միավորը	Միջին միավորը	0-7,25 միավոր հավաքած մասնակիցներ		7,5 – 13,25 միավոր հավաքած մասնակիցներ		13,5 – 17,25 միավոր հավաքած մասնակիցներ		17,5 – 20,0 միավոր հավաքած մասնակիցներ	
					Թիվը	Մոսկոսը	Թիվը	Մոսկոսը	Թիվը	Մոսկոսը	Թիվը	Մոսկոսը
Հայոց լեզու և հայ գրականություն	8934	20	1	13.1	890	10	3567	40	2798	31	1679	19
Հայոց պատմություն	2355	20	3	13.4	255	11	863	37	663	28	574	24
Համաշխարհային պատմություն	219	20	3	11.5	46	21	98	45	40	18	35	16
Մաթեմատիկա	6928	20	2	11.8	1298	19	2967	43	1700	25	963	14
Ֆիզիկա	2499	20	1.75	11.4	592	24	987	39	566	23	354	14
Քիմիա	1368	20	0.75	12.6	277	20	447	33	266	19	378	28
Կենսաբանություն	1807	20	2.25	14.0	262	14	473	26	390	22	682	38
Աշխարհագրություն	346	20	3.75	14.4	21	6	111	32	110	32	104	30
Ռուսաց լեզու	1218	20	2.25	11.0	237	19	641	53	253	21	87	7
Անգլերեն	6366	20	1.75	15.4	329	5	1551	24	1795	28	2691	42
Ֆրանսերեն	294	20	4	16.2	8	3	52	18	85	29	149	51
Գերմաներեն	362	20	4	15.6	19	5	70	19	117	32	156	43
Իսպաներեն	19	20	16.75	18.8	-	-	-	-	3	16	16	84
Իտալերեն	5	16.5	12.5	14.8	-	-	2	40	3	60	-	-
Պարսկերեն	1	19.25	19.25	19.3	-	-	-	-	-	-	1	100

Աղյուսակ 4

Աղյուսակ 4-ը ցույց է տալիս, որ 7.5-13.25, 13.5-17.25 և 17.5-20 միջակայքերում ամենահամաչափը բաշխված են աշխարհագրության միասնական քննության միավորները: Դրական միավորի շեմը չի հաղթահարել քննության մասնակիցների 6%-ը:

Հայոց լեզվի և հայ գրականության, հայոց պատմության, համաշխարհային պատմության, մաթեմատիկայի, ֆիզիկայի և ռուսաց լեզվի միավորների գերակշռող մասը բաշխված է 7.5-13.25 միջակայքում: Դրական միավորի շեմը չի հաղթահարել այդ քննությունների մասնակիցների 10-24%-ը, իսկ 7-24%-ը 17.5-20 միավորների միջակայքում է:

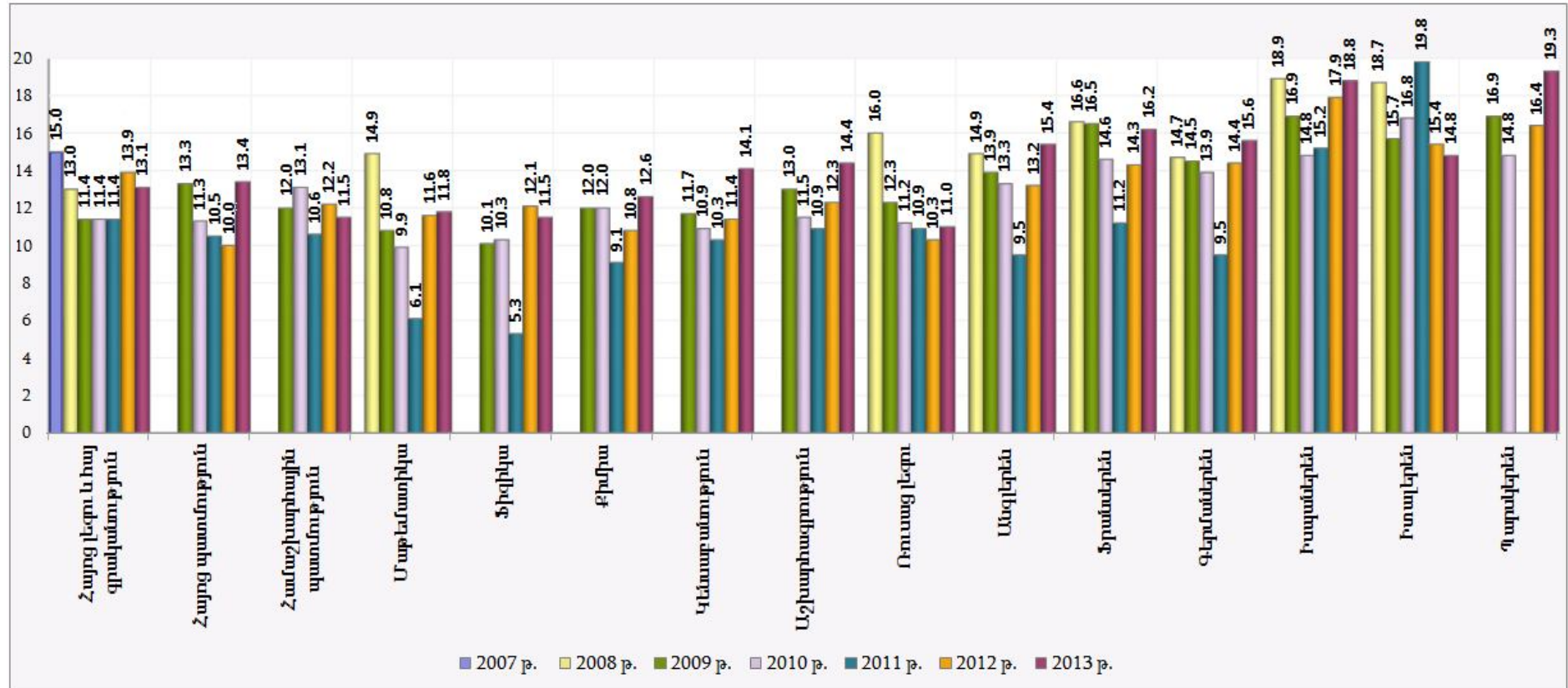
Քիմիայի քննության միավորների 1/3-ը 7.5-13.25 միջակայքում է, 1/4-ից քիչ ավելին՝ 17.5-20-ում, իսկ մասնակիցների թվի 1/5-ը չի հաղթահարել դրական միավորի շեմը:

Կեսաբանության, անգլերենի, ֆրանսերենի և գերմաներենի միավորների մեծ մասը (38-51%, օտար լեզուների դեպքում՝ 42-51%) բաշխված է 17.5-20 միջակայքում: Դրական միավորի շեմը չի հաղթահարել այդ քննությունների մասնակիցների 3-14%-ը (օտար լեզուների դեպքում՝ 3-5%):

Իսպաներենի միավորների 84%-ը և պարսկերենի միակ՝ 19.25 միավորը 17.5-20 միջակայքում են, իտալերենի 60%-ը՝ 13.5-17.25 միջակայքում, իսկ դրական միավորի շեմը չհաղթահարողներ չեն եղել: Այս քննությունների արդյունքները բարձր են փոքրաթիվ (իսպաներեն՝ 19, իտալերեն՝ 5 և պարսկերեն՝ 1 դիմորդ) մասնակիցների՝ լավ պատրաստված լինելու պատճառով:

Ընդհանուր հաշվարկով, պետական միասնական քննությունների մեկ կամ մեկից ավելի առարկաներից դրական միավորների շեմը չի հաղթահարել 4234 դիմորդ, որը կազմում է դիմորդների ընդհանուր թվի (14896 մասնակից) 28.4 տոկոսը: Այդ դիմորդներից 2553-ը (17.1%) որևէ քննությունից դրական միավորի շեմից բարձր գնահատական չի ստացել:

2.2. 2013 թ. և նախորդ տարիների պետական միասնական քննությունների արդյունքների համեմատություն

Սկար 2

Նկար 2-ի դիագրամը վկայում է, որ պետական միասնական քննությունների միջին միավորները մինչև 2011 թ. ընդհանուր առմամբ նվազման միտում են ունեցել: Իսպաներենի, իտալերենի և պարսկերենի միջին միավորների մեծ տատանումները բացատրվում են մասնակիցների փոքրաթիվ լինելով: 2011 թ. տվյալները օրինաչափությունների չեն ենթարկվում, և այդ տարվա պետական միասնական քննությունների միջին միավորները համեմատության մեջ չեն դրվել մյուս տարիների միջինների հետ: Պատճառի մասին խոսվել է «Ընդհանուր տեղեկություններ» բաժնի 1.5-ենթաբաժնում:

Ամենայն հավանականությամբ, միջին միավորների բարձրացման գլխավոր խթանը պետական ավարտական և միասնական քննությունների համար նախատեսված առարկայական թեստային առաջադրանքների շտեմարանների առկայությունն է:

2010 թ. համեմատությամբ 2012 և 2013 թթ. աճել են հայոց լեզվի և հայ գրականության, մաթեմատիկայի, ֆիզիկայի, կենսաբանության, աշխարհագրության, գերմաներենի, իսպաներենի և պարսկերենի միջին միավորները: Նույն տարվա համեմատությամբ 2012 թ. 0.1-1.3 միավորով նվազել են հայոց պատմության, համաշխարհային պատմության, քիմիայի, ռուսաց լեզվի, անգլերենի և ֆրանսերենի միջինները: Նշված առարկաների միջին միավորները նախորդ տարվա համեմատությամբ 2013 թ. ավելացել են 0.7-3.4 միավորով, բացի համաշխարհային պատմությունից, որի միջինը նվազել է 0.7-ով: Մաթեմատիկայի, կենսաբանության, աշխարհագրության և գերմաներենի միջին միավորները 2010 թ. համեմատությամբ վերջին 2 տարիներին աճել են, հայոց լեզվի և հայ գրականության ու ֆիզիկայի միջինների աճն ընդհատվել է, և 2013 թ. նախորդ տարվա համեմատությամբ նվազել, համապատասխանաբար, 0.8 և 0.6 միավորով:

2.3. Պետական միասնական քննությունների արդյունքների և անցկացման կարգի բողոքարկումը

Պետական միասնական քննության բողոքարկումը կարող է լինել քննության անցկացման կարգի խախտման և քննության արդյունքների հետ անհամաձայնության

վերաբերյալ, որոնցից առաջինի դեպքում դիմորդը կարող է գրավոր բողոքը պատասխանատու կազմակերպչին կամ ԳԹԿ ներկայացուցչին ներկայացնել քննության օրը՝ մինչև քննասենյակից դուրս գալը: Երկրորդի դեպքում, տվյալ քննության արդյունքները հրապարակելու պահից մինչև հաջորդ օրվա ժամը 18.00-ը դիմորդը կարող է գրավոր բողոքը ներկայացնել այն քննական կենտրոնի օպերատորին, որտեղ հանձնել է քննությունը: Քննական կենտրոնի բողոքները կենտրոնի ղեկավարը ներկայացնում է Գնահատման և թեստավորման կենտրոն: Բողոք-դիմումները քննարկվում են բողոքարկման հանձնաժողովում, որի արդյունքում կարող է որոշում ընդունվել քննության արդյունքի պահպանման կամ փոփոխության վերաբերյալ: Պետական միասնական քննությունների բողոքարկման արդյունքները հրապարակվում են տվյալ փուլի վերջին քննության ավարտից հետո՝ եռօրյա ժամկետում:

Միասնական քննությունների արդյունքների բողոքարկումը

Քննական առարկաներ	Բողոք-դիմումների ընդհանուր թիվը	Ընդառաջված բողոք-դիմումներ	
		թիվ	տոկոս
Հայոց լեզու և հայ գրականություն	136	13	10
Հայոց պատմություն	20	4	20
Համաշխարհային պատմություն	2	-	-
Մաթեմատիկա	126	34	27
Ֆիզիկա	42	14	33
Քիմիա	32	7	22
Կենսաբանություն	24	4	17
Աշխարհագրություն	2	2	100
Ռուսաց լեզու	8	-	-
Անգլերեն	27	-	-
Ֆրանսերեն	4	-	-
Գերմաներեն	6	3	50
Իտալերեն	2	-	-

Աղյուսակ 5

Աղյուսակ 5-ը ցույց է տալիս, որ բողոքարկման հանձնաժողովը առարկաների մեծ մասի բողոքարկման դիմումների վերաբերյալ առանձին դեպքերում քննության արդյունքի փոփոխության որոշում է կայացրել: Համաշխարհային պատմության, ռուսաց լեզվի, անգլերենի, ֆրանսերենի և իտալերենի քննությունների արդյունքների բողոքարկումների հիման վրա որևէ գնահատական չի փոխվել: Աշխարհագրության

երկու դիմումներին էլ դրական պատասխան է տրվել, և գնահատականներում փոփոխություն է կատարվել: Մնացած առարկաների դեպքում դրական պատասխան ստացած դիմումները կազմել են ամբողջի 10-ից (հայոց լեզու և հայ գրականություն) մինչև 50 (գերմաներեն) տոկոսը:

2.4. 2013 թ. կենտրոնացված բանավոր (բ) քննությունների ընդհանուր արդյունքները

Քննությունը	Դիմում-հայտ ներկայացրած դիմորդներ	Քննությանը ներկայացած ներկայորդներ	Բացակայներ	Միջին միավոր	20 միավոր ստացած դիմորդներ		Դրական միավորի շեմը չհաղթահարած դիմորդներ	
					թիվ	տոկոս	թիվ	տոկոս
Հայոց լեզու(բ)	403	353	50	11.5	47	13.3	10	2.8
Ռուսաց լեզու(բ)	132	123	9	10.7	24	19.5	2	1.6
Անգլերեն(բ)	1260	1200	60	12.0	65	5.4	2	0.2
Գերմաներեն(բ)	72	67	5	15.2	1	1.5	1	1.5
Ֆրանսերեն(բ)	77	73	4	14.5	-	-	3	4.1
Իսպաներեն(բ)	14	14	-	16.8	-	-	-	-
Իտալերեն(բ)	5	5	-	16.8	-	-	-	-
Նկարչություն	263	261	2	14.2	2	0.8	-	-
Գծագրություն	274	268	6	13.8	16	6.0	1	0.4
Գծանկար	34	14	20	13.8	-	-	-	-
Կոմպոզիցիա	33	12	21	12.6	-	-	-	-
Ստեղծագործական աշխատանք	174	157	17	13.2	9	5.7	-	-
Բանավոր հաղորդակցման միջոցներ	164	147	17	14.6	3	2.0	7	4.8
Գծագրություն (կադաստր)	22	15	7	6.2	8	53.3	-	-

Աղյուսակ 6

Բանավոր քննություններին մասնակցել է 2709 դիմորդ, բացակայությունները կազմել են 7.4 տոկոս: Կենտրոնացված բանավոր քննություններից բացակայել են հիմնականում նրանք, ովքեր միասնական քննություններից հավաքել են 7.5-ից պակաս միավորներ:

Հայոց լեզվի և հայ գրականության, ռուսաց լեզվի, անգլերենի, ֆրանսերենի, գերմաներենի բանավոր քննությունների, բանավոր հաղորդակցման միջոցների և գծագրության քննությունների՝ դրական միավորների շեմը չհաղթահարած դիմորդները

կազմում են այդ քննությունների մասնակիցների թվի 0.2-4.8%-ը: Մնացած առարկաների բանավոր քննությունների դրական միավորների շեմը հաղթահարել են բոլոր մասնակիցները:

Ֆրանսերենի, իսպաներենի, իտալերենի բանավոր և գծանկարչության ու կոմպոզիցիայի քննությունների մասնակիցներից ոչ-ոք 20 միավոր չի հավաքել: Ամենաշատ 20 միավորները բաժին են ընկնում գծագրության (կադաստր), ռուսաց լեզվի, հայոց լեզվի և հայ գրականության բանավոր քննություններին (համապատասխանաբար՝ 53.3, 19.5 և 13.3%):

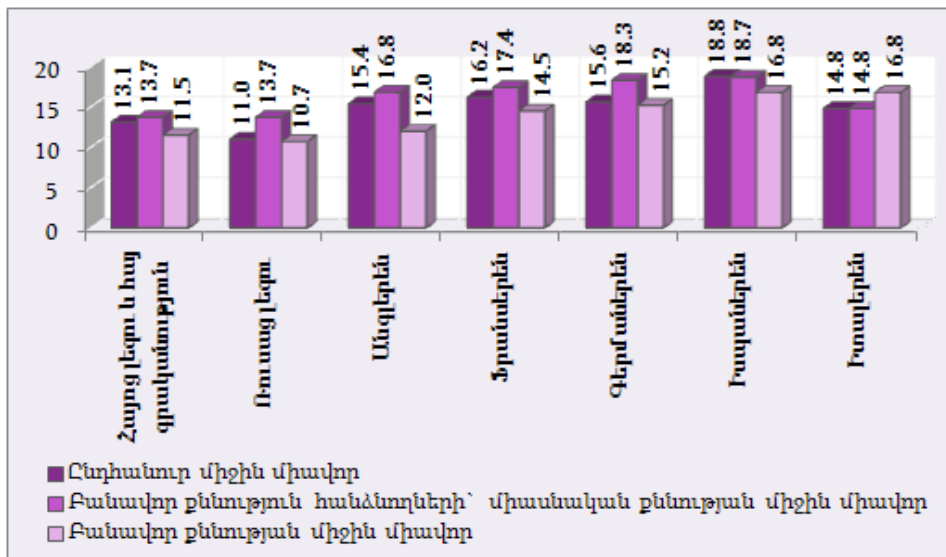
Աղյուսակ 7-ում և դրան հաջորդող դիագրամում ներկայացված են 7 լեզուներից բանավոր քննություն հանձնած դիմորդների միջին միավորները, այդ դիմորդների՝ միննույն առարկաների միասնական քննությունների միջին միավորները և ընդհանուր միջին միավորները:

Տվյալ քննական առարկայից միասնական և բանավոր քննություն հանձնած դիմորդների միջին միավորները

Քննական առարկաներ	Միասնական քննության ընդհանուր միջին միավոր	Բանավոր քննություն հանձնած դիմորդների միջին միավորներ	
		Միասնական քննություն	Բանավոր քննություն
Հայոց լեզու և հայ գրականություն	13.1	13.7	11.5
Ռուսաց լեզու	11.0	13.7	10.7
Անգլերեն	15.4	16.8	12.0
Ֆրանսերեն	16.2	17.4	14.5
Գերմաներեն	15.6	18.3	15.2
Իսպաներեն	18.8	18.7	16.8
Իտալերեն	14.8	14.8	16.8

Աղյուսակ 7

Տվյալ քննական առարկայից միասնական և բանավոր քննություն հանձնած դիմորդների միջին միավորները

Նկար 3

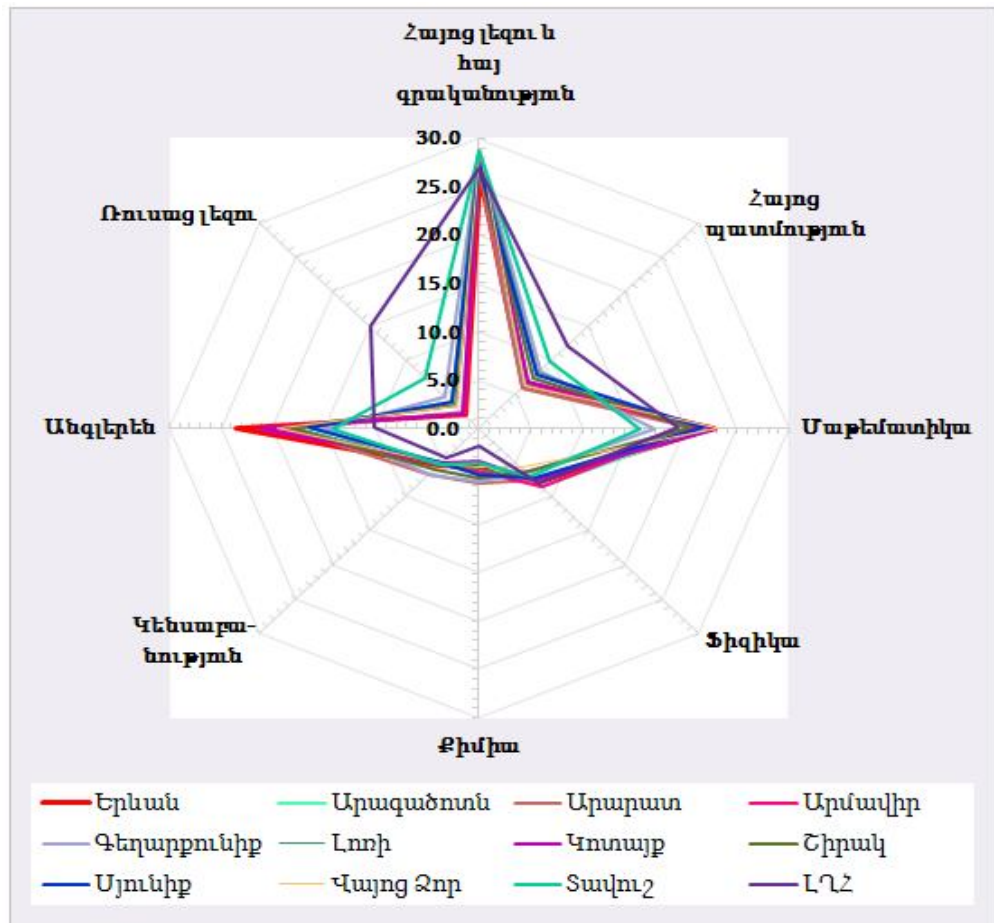
Աղյուսակ 7-ը և նկար 3-ի դիագրամը վկայում են, որ բացի իտալերենից, մնացած բանավոր քննությունների միջին միավորները ցածր են բանավոր քննություն հանձնած դիմորդների՝ տվյալ քննական առարկայի միասնական քննությունից ստացած միջին միավորներից: Վերջինները բարձր են պետական միասնական քննությունների համապատասխան ընդհանուր միջին միավորներից (բացի իսպաներենից):

3. Միջին միավորներն ըստ խմբերի

3.1. Մի քանի քննական առարկաների պահանջվածությունն ըստ մարզերի

Նկար 4-ի դիագրամն ընդհանուր պատկերացում է տալիս ՀՀ-ում և ԼՂՀ-ում 2013 թ. պետական միասնական քննություններում 1000-ից ավելի դիմորդ ունեցած քննական առարկաների պահանջվածության մասին: Դիագրամում ըստ մարզերի ներկայացված է պետական միասնական քննությունների դիմորդների տոկոսը տվյալ քննությանը մասնակցած դիմորդների ընդհանուր թվի մեջ: Գծերով ներկայացված են ՀՀ մայրաքաղաքը, մարզերը և ԼՂՀ-ն: Թվերը ցույց են տալիս տոկոսների սանդղակը:

Քննական առարկաների պահանջվածությունը

Նկար 4

Դիագրամը ցույց է տալիս, որ ՀՀ մարզերում և Երևանում քննական առարկաների պահանջվածությունը գրեթե նույն կարգի է. ամենամեծ պահանջվածություն ունեն հայոց լեզուն և հայ գրականությունը, ապա՝ անգլերենը և մաթեմատիկան: Մյուս առարկաների պահանջվածությունն անհամեմատ ցածր է: Երևանի և մարզերի բազմանկյունները գրեթե համընկնում են, իսկ ԼՂՀ-ինը զգալիորեն տարբեր է: ՀՀ-ի բազմանկյուններից առանձնանում է Տավուշի մարզինը: Այստեղ ամենապահանջված առարկաներից հայոց լեզվի և հայ գրականության ցուցանիշը գրեթե համընկնում է մյուս մարզերի հետ, մաթեմատիկայինը և անգլերենինը ՀՀ-ում ամենացածրն է, իսկ ռուսաց լեզվի և հայոց պատմության պահանջվածությունը հանրապետությունում ամենաբարձրն է:

ԼՂՀ-ում ամենամեծ պահանջվածություն ունեն հայոց լեզուն և հայ գրականությունը, ապա՝ մաթեմատիկան: Անգլերենի ցուցանիշը ՀՀ բոլոր ցուցանիշներից նկատելիորեն

ցածր է: Անհամեմատ մեծ պահանջվածություն ունեն ռուսաց լեզուն և հայոց պատմությունը: ԼՂՀ-ում ամենաքիչ պահանջվածը քիմիան է:

3.2. Պետական միասնական քննությունների միջին միավորներն ըստ քննական առարկաների և մարզերի

Աղյուսակ 8-ում ՀՀ մայրաքաղաքի, մարզերի և ԼՂՀ-ի կտրվածքով ներկայացված են 2013 թ. միասնական քննությունների միջին, ինչպես նաև այդ քննությունների ընդհանուր միջին միավորները: Յուրաքանչյուր մարզին համապատասխանող տողում մզացված են տվյալ քննական առարկայի՝ ընդհանուր միջին միավորին հավասար կամ գերազանցող միջին միավորների վանդակները: Մզացված թվերը ցույց են տալիս տվյալ առարկայի ամենաբարձր միջին միավորը:

Պետական միասնական քննությունների միջին միավորներն ըստ մարզերի

Մարզ	Հայոց և հայ գրականություն	Հայոց պատմություն	Համաշխարհ. պատմություն	Մաթեմատիկա	Ֆիզիկա	Քիմիա	Կենսաբանություն	Աշխարհագրություն	Ռուսաց լեզու	Անգլերեն	Ֆրանսերեն	Գերմաներեն	Իսպաներեն	Իտալերեն	Պարսկերեն
Երևան	14.1	14.7	10.7	13.1	12.4	13.4	15.2	15.1	11.0	16.1	17.7	18.1	18.7	14.4	19.3
Արագածոտն	12.3	13.7	13.1	11.3	11.2	11.3	13.6	14.6	11.3	13.9	15.9	15.5	-	-	-
Արարատ	13.8	14.3	13.0	12.0	12.6	14.0	15.4	15.2	12.8	15.7	18.8	16.5	19.5	-	-
Արմավիր	13.1	13.2	11.8	11.0	11.0	12.4	13.8	16.1	10.9	14.4	16.8	14.5	-	-	-
Գեղարքունիք	13.3	12.8	10.8	11.2	12.1	13.7	14.7	12.7	12.1	14.0	11.4	16.2	-	-	-
Լոռի	13.1	13.8	12.5	11.5	12.1	14.6	13.8	15.5	12.7	15.4	13.5	14.5	-	-	-
Կոտայք	14.1	15.3	14.5	13.0	12.6	13.3	14.4	16.7	12.4	16.0	16.0	17.8	-	-	-
Շիրակ	13.3	14.1	13.0	11.5	11.0	11.9	14.9	14.9	11.6	15.1	16.7	14.9	-	-	-
Սյունիք	12.6	14.3	10.7	10.7	11.6	13.5	14.2	16.0	11.9	15.9	15.8	15.9	-	-	-
Վայոց Ձոր	11.4	14.1	15.7	11.1	14.1	12.4	13.8	14.3	10.0	12.7	13.9	13.6	-	-	-
Տավուշ	12.4	11.6	9.5	11.4	8.9	10.5	13.1	14.2	10.0	15.0	14.2	15.4	-	-	-
ԼՂՀ	9.8	9.8	9.8	8.9	7.4	10.1	10.2	11.9	10.2	14.2	16.0	-	-	-	-
Ընդհանուր միջին միավոր	13.1	13.4	11.5	11.8	11.5	12.6	14.0	14.4	11.0	15.4	16.2	15.6	18.8	14.8	19.3

Աղյուսակ 8

Աղյուսակ 8-ը վկայում է, որ հիմնական քննական առարկաներից բացի, իսպաներենի, իտալերենի և պարսկերենի պետական միասնական քննություններին

մասնակցել են Երևանի, իսպաներենի քննությանը՝ նաև Արարատի մարզի դիմորդները: Տավուշի մարզի և ԼՂՀ-ի բոլոր միջին միավորները զիջում են համապատասխան ընդհանուր միջին միավորներին, թեև համաշխարհային պատմության, ռուսաց լեզվի և ֆրանսերենի միջիններով ԼՂՀ-ն գերազանցում է Տավուշի մարզին:

Միայն Արարատի մարզում է, որ բոլոր առարկաների միջին միավորները գերազանցում են համապատասխան ընդհանուր միջին միավորներին: Ընդ որում, կենսաբանության, ռուսաց լեզվի, ֆրանսերենի և իսպաներենի ամենաբարձր միջին միավորները այս մարզին են պատկանում:

Երևանի միջին միավորները, բացի համաշխարհային պատմության, իսպաներենի և իտալերենի միջիններից, նույնպես բարձր են համապատասխան ընդհանուր միջին միավորներից: Ռուսաց լեզվի միջինը հավասար է ընդհանուր միջին միավորին: Հայոց լեզվի և հայ գրականության, մաթեմատիկայի, անգլերենի և գերմաներենի ամենաբարձր միջին միավորները պատկանում են Երևանին: Պարսկերենի քննություն հանձնած միակ դիմորդը Երևանից է:

Արագածոտնի մարզում ընդհանուր միջին միավորներից բարձր են հայոց պատմության և համաշխարհային պատմության, բնագիտական առարկաներից՝ միայն աշխարհագրության, օտար լեզուներից՝ միայն ռուսաց լեզվի միջին միավորները:

Արմավիրի մարզի հայոց լեզվի և հայ գրականության միջին միավորը հավասար է ընդհանուր միջինին: Համապատասխան ընդհանուր միջին միավորներից բարձր են համաշխարհային պատմության, բնագիտական առարկաներից՝ միայն աշխարհագրության, օտար լեզուներից՝ միայն ֆրանսերենի միջին միավորները:

Գեղարքունիքի մարզում ընդհանուր միջին միավորից բարձր են հայոց լեզվի և հայ գրականության, բնագիտական առարկաների (բացի աշխարհագրությունից), օտար լեզուներից՝ ռուսաց լեզվի և գերմաներենի միջին միավորները:

Լոռու մարզի հայոց լեզվի և հայ գրականության ու անգլերենի միջին միավորները հավասար են համապատասխան ընդհանուր միջին միավորներին: Հայոց պատմության և համաշխարհային պատմության, բնագիտական առարկաներից՝ ֆիզիկայի, քիմիայի և աշխարհագրության, օտար լեզուներից՝ ռուսաց լեզվի միջին միավորները գերազանցում են ընդհանուր միջին միավորներին:

Կոտայքի մարզի բոլոր միջին միավորները, չհաշված ֆրանսերենինը, բարձր են համապատասխան ընդհանուր միջին միավորներից: Ընդ որում, հայոց լեզվի և հայ գրականության ամենաբարձր միջին միավորը, որը դիտվել էր երևանի դեպքում ևս (14.1), բաժին է ընկել նաև այս մարզին: Հայոց պատմության և աշխարհագրության ամենաբարձր միջին միավորները նույնպես Կոտայքի մարզինն են:

Շիրակի մարզում բարձր են հայոց լեզվի և հայ գրականության, հայոց պատմության, ընդհանուր պատմության, կենսաբանության, աշխարհագրության, ռուսաց լեզվի և ֆրանսերենի միջին միավորները:

Սյունիքի մարզում համապատասխան ընդհանուր միջին միավորներին գերազանցել են հայոց պատմության, բոլոր բնագիտական առարկաների, օտար լեզուներից՝ ռուսաց լեզվի, անգլերենի և գերմաներենի միջինները:

Վայոց Ձորի մարզում ընդհանուր միջին միավորներից բարձր են միայն հայոց պատմության, ընդհանուր պատմության և ֆիզիկայի միջինները: Ընդ որում, վերջին երկուսը այդ առարկաների ամենաբարձր միջին միավորներն են:

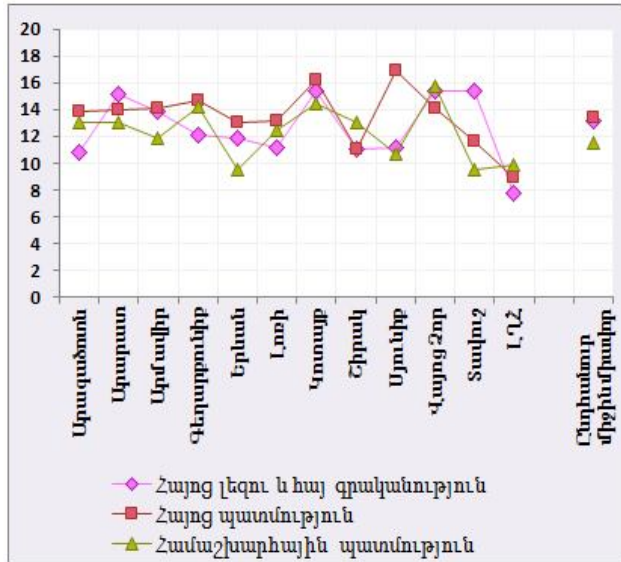
Ինչպես վերևում նշվել է, Տավուշի մարզի և ԼՂՀ-ի բոլոր միջին միավորները ցածր են ընդհանուր միջին միավորներից: ԼՂՀ-ում ամենաբարձր միջին միավորը ֆրանսերենինն է, ամենացածրը՝ ֆիզիկայինը:

Երևանում և մարզերում ընդհանուր միջին միավորին գերազանցող ամենաշատ միջին միավորներ ունեն հայոց պատմությունը, աշխարհագրությունը և ռուսաց լեզուն:

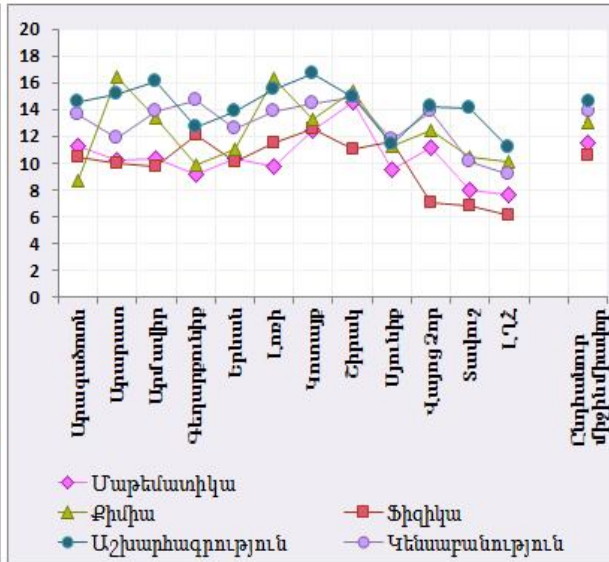
ՀՀ մարզերում հայոց լեզվի և հայ գրականության, անգլերենի և գերմաներենի ամենացածր միջին միավորները դիտվում են Վայոց Ձորի, հայոց պատմության, ընդհանուր պատմության, ֆիզիկայի, քիմիայի, կենսաբանության և ռուսաց լեզվի ամենացածր միջինները՝ Տավուշի (ռուսաց լեզվինը՝ նաև Վայոց Ձորի), մաթեմատիկայինը՝ Սյունիքի, աշխարհագրությանը և ֆրանսերենինը՝ Գեղարքունիքի մարզերում:

Նկար 5-7-ի դիագրամներում ըստ մարզերի համեմատության մեջ են դրվել հայոց լեզվի և հայ գրականության ու պատմության, մաթեմատիկայի և բնագիտական առարկաների, օտար լեզուների միջին միավորները:

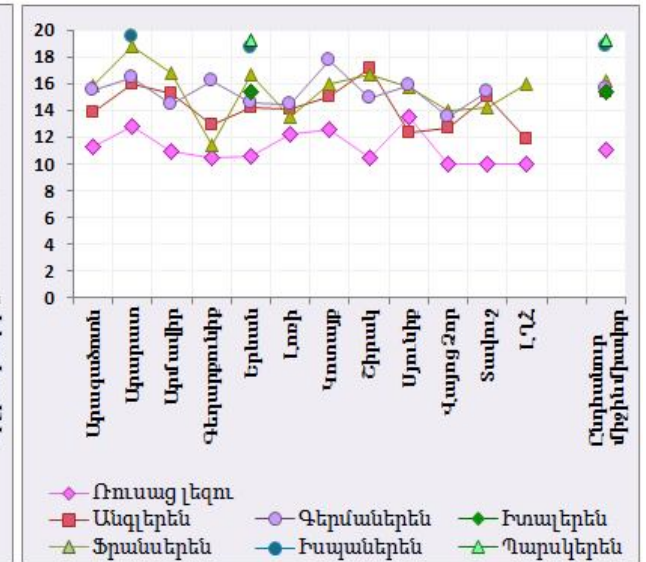
2013 թ. պետական միասնական քննությունների միջին միավորներն ըստ մարզերի

Նկար 5

Նկար 6

Նկար 7

3.3. Միասնական քննությունների միջին միավորներն ըստ հանրակրթական ուսումնական հաստատությունների տիպերի

Աղյուսակ 9-ում ըստ քննական առարկաների ներկայացված են պետական (ավագ, միջնակարգ, հիմնական դպրոցներ, հենակետային և պետական վարժարաններ և այլն) և ոչ պետական հանրակրթական ուսումնական հաստատություններից պետական միասնական քննություններին մասնակցած դիմորդների թվերը և միջին միավորները, ինչպես նաև այդ առարկաների քննությունների ընդհանուր միջին միավորները: Մզացված թվերով ներկայացված են համապատասխան ընդհանուր միջին միավորներին գերազանցող միջին միավորները:

2013 թ. պետական միասնական քննությունների միջին միավորներն ըստ հանրակրթական ուսումնական հաստատությունների տիպերի

Քննական առարկաներ	Ավագ դպրոցներ		Միջնակարգ դպրոցներ		Հիմնական դպրոցներ		Հենակետային վարժարաններ		Պետական վարժարաններ		Պետական հանրակրթական ուսումնական այլ հաստատություններ		Ոչ պետական հանրակրթական ուսումնական հաստատություններ		Ընդհանուր միջին միավոր
	Մասնակիցների թիվ	Միջին միավոր	Մասնակիցների թիվ	Միջին միավոր	Մասնակիցների թիվ	Միջին միավոր	Մասնակիցների թիվ	Միջին միավոր	Մասնակիցների թիվ	Միջին միավոր	Մասնակիցների թիվ	Միջին միավոր	Մասնակիցների թիվ	Միջին միավոր	
Հայոց լեզու և հայ գրակ.	4836	13.6	3,450	12.3	141	12.9	259	13.2	141	14.0	108	13.5	285	12.9	13.1
Հայոց պատմություն	1217	14.3	1,058	12.3	32	13.0	58	14.7	41	13.9	25	12.9	20	9.0	13.4
Համաշխարհային պատմ.	54	10.7	152	11.9	3	8.4	9	13.1	4	15.6	25	3.3	89	13.6	11.5
Մաթեմատիկա	3533	12.2	2,452	10.7	106	11.9	467	12.8	247	11.1	108	10.6	264	15.2	11.8
Ֆիզիկա	1072	11.6	909	10.7	28	11.5	248	12.5	176	9.3	1	12.7	8	7.9	11.4
Քիմիա	825	12.8	420	11.9	17	12.5	39	11.3	49	14.9	0	9.1	4	8.6	12.6
Կենսաբանություն	1008	14.4	613	13.1	21	14.2	51	13.1	55	15.8	34	14.6	59	16.0	14.0
Աշխարհագրություն	137	14.4	192	14.2	7	15.1	4	16.3	6	17.0	3	6.2	1	4.8	14.4
Ռուսաց լեզու	482	11.8	625	10.7	10	8.4	29	10.7	95	9.3	190	7.6	200	12.5	11.0
Անգլերեն	4018	15.8	1,837	14.3	110	15.1	212	15.3	110	15.6	-	16.4	-	-	15.4
Ֆրանսերեն	170	16.6	109	15.5	9	17.6	2	15.5	5	16.3	31	7.9	43	10.3	16.2
Գերմաներեն	120	16.3	244	15.3	-	-	1	19.8	3	18.3	-	-	-	-	15.6
Իսպաներեն	18	18.7	2	19.5	-	-	-	-	-	-	2	-	4	3.5	18.8
Իտալերեն	4	14.6	-	-	-	-	1	15.8	-	-	-	-	-	-	14.8
Պարսկերեն	1	19.3	-	-	-	-	-	-	-	-	99	-	-	-	19.3

Աղյուսակ 9-ը ցույց է տալիս, որ ավագ դպրոցներում ամենաբարձրը օտար լեզուների միջին միավորներն են: Այս դպրոցների գրեթե բոլոր միջին միավորները, բացի համաշխարհային պատմությունից, իսպաներենից և իտալերենից, գերազանցում են կամ հավասար են (աշխարհագրություն) համապատասխան ընդհանուր միջին միավորներին: Ավագ դպրոցների ամենաբարձր միջին միավորը պարսկերենինն է (19.3), ամենացածրը՝ համաշխարհային պատմությանը (10.7): Հանրակրթական ուսումնական հաստատություններում ուսումնասիրվող առարկաներից այս դպրոցների ամենաբարձր միջին միավորը ֆրանսերենինն է (16.6):

Միջնակարգ դպրոցներում ընդհանուր միջին միավորներից բարձր են միայն համաշխարհային պատմության և իսպաներենի միջինները: Ամենաբարձր միջին միավորը իսպաներենինն է (19.5), ամենացածրը՝ մաթեմատիկայինը, ֆիզիկայինը և ռուսաց լեզվինը (10.7): Հանրակրթական ուսումնական հաստատություններում ուսումնասիրվող առարկաներից այս դպրոցների ամենաբարձր միջին միավորը ֆրանսերենինն է (15.5): Միջնակարգ դպրոցների շրջանավարտները իտալերենի և պարսկերենի քննություններին չեն մասնակցել:

Հիմնական դպրոցների ամենաբարձր միջին միավորը ֆրանսերենինն է (17.6), ամենացածրը՝ համաշխարհային պատմությանը և ռուսաց լեզվինը (8.4): Ընդհանուր միջին միավորներից բարձր են մաթեմատիկայի, բնագիտական առարկաների (բացի քիմիայից) և ֆրանսերենի միջին միավորները: Հիմնական դպրոցների շրջանավարտները չեն մասնակցել գերմաներենի, իսպաներենի, իտալերենի և պարսկերենի քննություններին:

Ընդհանուր միջին միավորներից բարձր միջին միավորները հենակետային վարժարանների դեպքում բաժին են ընկնում հայոց լեզվին և հայ գրականությանը, հայոց պատմությանը, համաշխարհային պատմությանը, մաթեմատիկային, ֆիզիկային, աշխարհագրությանը և գերմաներենին: Ամենաբարձր միջին միավորը գերմաներենինն է (19.8), ամենացածրը՝ ռուսաց լեզվինը (10.7): Հենակետային վարժարանների շրջանավարտները ևս չեն մասնակցել իսպաներենի և պարսկերենի քննություններին:

Պետական վարժարանների միջին միավորները ընդհանուր միջին միավորներից բարձր են հայոց լեզվի և հայ գրականության, հայոց պատմության, բնագիտական

առարկաների (բացի ֆիզիկայից) և օտար լեզուների (բացի ռուսաց լեզվից) դեպքում: Իսպաներենի, իտալերենի և պարսկերենի քննություններին այս վարժարանների շրջանավարտները չեն մասնակցել: Ամենաբարձր միջին միավոր ունի գերմաներենը (18.3), ամենացածր միջին՝ ռուսաց լեզուն (9.3):

Պետական հանրակրթական այլ հաստատությունների (հատուկ դպրոցներ, քոլեջներ, և այլն), ամենաբարձր միջին միավորն անգլերենից է (16.4), ամենացածր՝ համաշխարհային պատմությունից (3.3): Ընդհանուր միջին միավորներից բարձր են հայոց լեզվի և հայ գրականության, անգլերենի, կենսաբանության և ֆիզիկայի միջինները: Գերմաներենի, իսպաներենի, իտալերենի և պարսկերենի քննություններին այս դպրոցների շրջանավարտներից ոչ ոք չի մասնակցել:

Ոչ պետական հանրակրթական ուսումնական հաստատությունների շրջանավարտները ընդհանուր միջին միավորներին գերազանցող միջին միավորներ ունեն կենսաբանությունից, մաթեմատիկայից, համաշխարհային պատմությունից և ռուսաց լեզվից: Ամենաբարձր միջին միավորը կենսաբանությունից է (16.0), ամենացածրը՝ իսպաներենից (3.5):

Հանրագումարի բերելով աղյուսակ 9-ի տվյալները՝ կարելի է ասել, որ հայոց լեզվի և հայ գրականության միջին միավորներն ընդհանուր միջինից բարձր են ավագ դպրոցներում, պետական վարժարաններում և պետական հանրակրթական այլ հաստատություններում, հայոց պատմությանը՝ ավագ դպրոցներում, հենակետային և պետական վարժարաններում, համաշխարհային պատմությանը՝ միջնակարգ դպրոցներում, հենակետային և պետական վարժարաններում, ոչ պետական հանրակրթական ուսումնական հաստատություններում, մաթեմատիկայինը՝ ավագ և հիմնական դպրոցներում, հենակետային և ոչ պետական վարժարաններում: Բնագիտական բոլոր առարկաների միջին միավորները ավագ դպրոցներում բարձր են համապատասխան ընդհանուր միջին միավորներից: Ֆիզիկայի միջինը բարձր է նաև հիմնական դպրոցներում, հենակետային վարժարաններում և պետական հանրակրթական այլ հաստատություններում, քիմիայինը՝ պետական վարժարաններում, կենսաբանությանը՝ հիմնական դպրոցներում և պետական հանրակրթական այլ հաստատություններում, պետական վարժարաններում և ոչ պետական հանրակրթական

ուսումնական հաստատություններում, աշխարհագրությանը՝ հիմնական դպրոցներում, հենակետային և պետական վարժարաններում: Ռուսաց լեզվի միջին միավորը բարձր է ավագ դպրոցներում և ոչ պետական հանրակրթական ուսումնական հաստատություններում, անգլերենինը՝ ավագ դպրոցներում, պետական վարժարաններում և պետական հանրակրթական այլ հաստատություններում, ֆրանսերենինը՝ ավագ և հիմնական դպրոցներում ու պետական վարժարաններում, գերմաներենինը՝ ավագ դպրոցներում և հենակետային ու պետական վարժարաններում: Իսպաներենի բարձր ցուցանիշը պատկանում է միջնակարգ դպրոցներին, իտալերենինը՝ հենակետային վարժարաններին, պարսկերենինը, միակ դիմորդով՝ ավագ դպրոցներին:

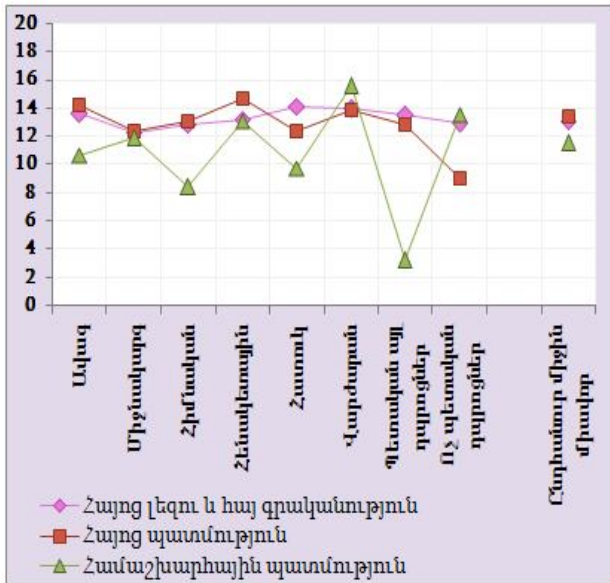
Բարձր պահանջվածություն ունեցող քննական 3 առարկաներից հայոց լեզվի և հայ գրականության միջին միավորները ընդհանուր միջինին գերազանցում են հենակետային և պետական վարժարաններում, ավագ դպրոցներում և պետական հանրակրթական այլ հաստատություններում, անգլերենինը ևս՝ միևնույն տիպի դպրոցներում, բացի հենակետային վարժարաններից: Մաթեմատիկայի միջին միավորներն ընդհանուր միջին միավորին զիջում են միայն միջնակարգ դպրոցներում և պետական հանրակրթական այլ հաստատություններում:

Դպրոցների տիպերի շարքում դրական միավորի շեմից ցածր միջին միավորներ ունեն հիմնականում աշխարհագրությունը և համաշխարհային պատմությունը: Այսպիսի միջին միավորներ դիտվում են պետական հանրակրթական այլ և ոչ պետական հանրակրթական ուսումնական հաստատություններում (աղյուսակ 9):

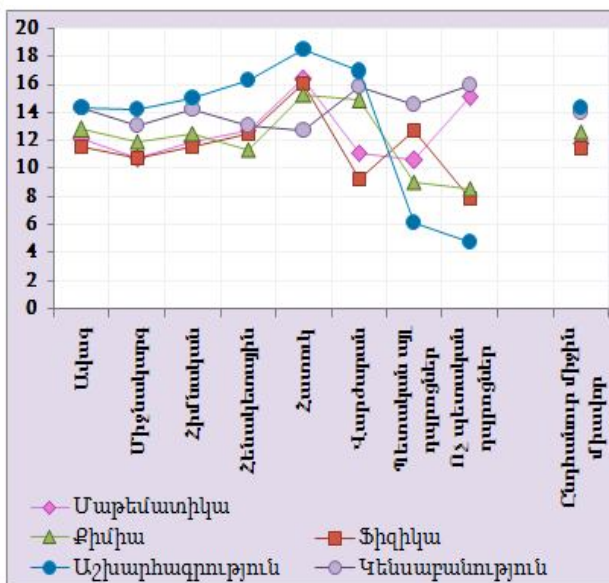
Ավագ դպրոցների և պետական հանրակրթական այլ հաստատությունների ամենացածր միջին միավորը համաշխարհային պատմությունից է (համապատասխանաբար՝ 10.7 և 3.3), միջնակարգ և հիմնական դպրոցներինը, հենակետային և պետական վարժարաններինը՝ ռուսաց լեզվից (համապատասխանաբար՝ 10.7, 8.4, 10.7 և 9.3), ոչ պետական հանրակրթական ուսումնական հաստատություններինը՝ իսպաներենից (3.5):

Նկար 8-10-ի դիագրամներում ըստ հանրակրթական ուսումնական հաստատությունների տիպերի համեմատության մեջ են դրվել հայոց լեզվի և հայ գրականության ու պատմության, մաթեմատիկայի և բնագիտական առարկաների, օտար լեզուների միջին միավորները:

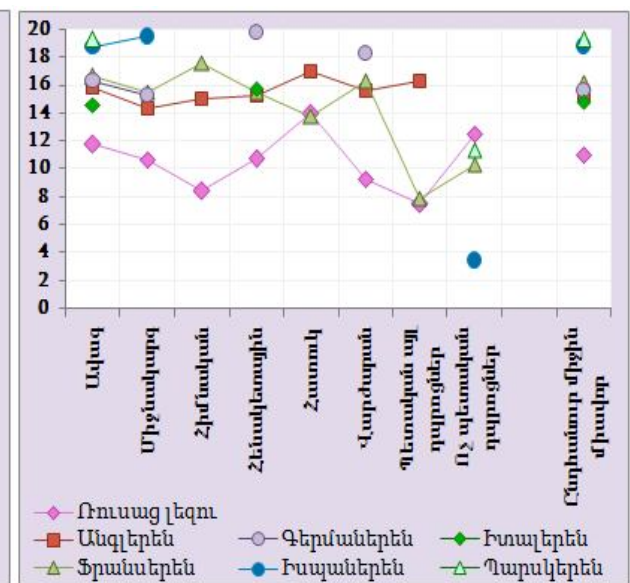
2013 թ. պետական միասնական քննությունների միջին միավորներն ըստ հանրակրթական ուսումնական հաստատությունների տիպերի

Նկար 8

Նկար 9

Նկար 10

3.4. Միասնական քննությունների մասնակիցների միջին միավորներն ըստ սեռերի

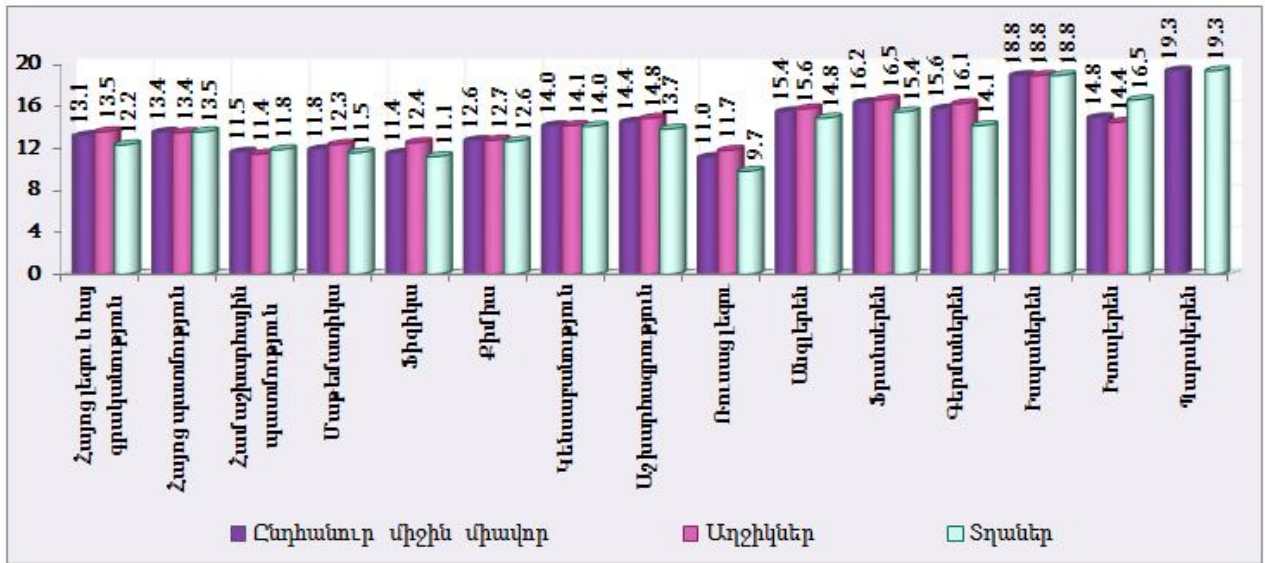
Աղյուսակ 10-ում ըստ սեռերի ներկայացված են 2013 թ. պետական միասնական քննությունների մասնակիցների թվերը և միջին միավորները: Աղջիկների և տղաների միջին միավորների պոնակներում այն թվերն են հաստացված, որոնցով ներկայացված միջին միավորները բարձր (կամ հավասար) են համապատասխան ընդհանուր միջին միավորներին:

2013 թ. պետական միասնական քննությունների մասնակիցների թվերը և միջին միավորներն ըստ սեռերի

Քննական առարկաներ	Ընդհանուր		Աղջիկներ		Տղաներ	
	Մասնակիցների թիվ	Միջին միավոր	Մասնակիցների թիվ	Միջին միավոր	Մասնակիցների թիվ	Միջին միավոր
Հայոց լեզու և հայ գրականություն	8934	13.1	6369	13.5	2565	12.2
Հայոց պատմություն	2355	13.4	1452	13.4	903	13.5
Համաշխարհային պատմություն	219	11.5	122	11.4	97	11.8
Մաթեմատիկա	6928	11.8	2709	12.3	4219	11.5
Ֆիզիկա	2499	11.4	601	12.4	1898	11.1
Քիմիա	1368	12.6	859	12.7	509	12.6
Կենսաբանություն	1807	14.0	1196	14.1	611	14.0
Աշխարհագրություն	346	14.4	226	14.8	120	13.7
Ռուսաց լեզու	1218	11.0	805	11.7	413	9.7
Անգլերեն	6366	15.4	4378	15.6	1988	14.8
Ֆրանսերեն	294	16.2	223	16.5	71	15.4
Գերմաներեն	362	15.6	277	16.1	85	14.1
Իսպաներեն	19	18.8	14	18.8	5	18.8
Իտալերեն	5	14.8	4	14.4	1	16.5
Պարսկերեն	1	19.3	-	-	1	19.3

Աղյուսակ 10

Պետական միասնական քննությունների մասնակիցների թվերը և միջին միավորներն ըստ սեռերի

Նկար 11

Աղյուսակ 10-ը և նկար 11-ը ցույց են տալիս, որ բացի համաշխարհային պատմությունից և իտալերենից, մնացած բոլոր քննությունների միջին միավորները աղջիկների դեպքում հավասար կամ բարձր են համապատասխան ընդհանուր միջին միավորներից: Վերջիններին գերազանցում կամ հավասար են տղաների հայոց պատմության և համաշխարհային պատմության, քիմիայի և կենսաբանության, իսպաներենի, իտալերենի և պարսկերենի միջին միավորները:

Աղջիկների հայոց լեզվի և հայ գրականության, մաթեմատիկայի, բնագիտական առարկաների և հանրակրթական ուսումնական հաստատություններում ուսումնասիրվող օտար լեզուների միջին միավորները բարձր են տղաների համապատասխան միջին միավորներից: Աղջիկները և տղաները հավասար միջին միավորներ ունեն իսպաներենից: Իտալերենից տղաների միջինը գերազանցում է աղջիկների միջինին, իսկ պարսկերենի քննությանը մասնակցել է միայն մեկ տղա:

2013 թ. դիմորդներից աղջիկների ամենաբարձր միջին միավորը իսպաներենից է (18.8), տղաներինը՝ պարսկերենից (19.3), իսկ հանրակրթական ուսումնական հաստատություններում ուսումնասիրվող առարկաներից երկու սեռերի դեպքում էլ՝ ֆրանսերենից (աղջիկներ՝ 16.5, տղաներ՝ 15.4): Աղջիկների ամենացածր միջին միավորը համաշխարհային պատմությունից է (11.4), տղաներինը՝ ռուսաց լեզվից (9.7):

4. Բուհերի ընդունելության մրցույթի կազմակերպումը

2013 թ. բուհերի ընդունելության մրցույթն անցկացվել է ԳԹԿ-ում՝ համակարգչային ծրագրերի միջոցով: Մրցույթը կազմակերպվել է երկու փուլով: Բուհերում հայտագրված 13439 դիմորդներից 2553-ը որևէ քննությունից չի հաղթահարել դրական միավորի շեմը, 576-ը մրցույթից դուրս է մնացել: 238 դիմորդ ատեստատ չներկայացնելու պատճառով չի մասնակցել մրցույթին:

Մրցույթի առաջին փուլին, որն անցկացվել է հուլիսի 15-ին, համաձայն իրենց դիմում-հայտերում նշած մասնագիտությունների, մասնակցել են դրական միավորներ հավաքած բոլոր դիմորդները: Այդ փուլում բուհերում հայտագրված 13048 դիմորդներից 576-ը դուրս է մնացել մրցույթից: Մրցույթի երկրորդ փուլն անցկացվել է հուլիսի 25-ին, որին հայտագրվել և մրցույթն անցել է 391 դիմորդ:

Այսպիսով, 2013 թ. բուհերում հայտագրված 13439 դիմորդների 81%-ը (10886 դիմորդ) ընդունվել է, 4.3%-ը (576 դիմորդ) մրցույթից դուրս է մնացել:

Բուհեր ընդունված 10886 դիմորդներից 1302-ը (12%) ընդունվել են անվճար, 9484-ը (87%)՝ վճարովի հիմունքներով և 100-ը (1%)՝ արտոնություններով: Անվճար հիմունքներով բոլոր ընդունվածներն ընդունվել են մրցույթի առաջին փուլում: Վճարովի հիմունքներով ընդունվածներից 9096-ը (96%) ընդունվել են առաջին, 388-ը (4%)՝ երկրորդ փուլում:

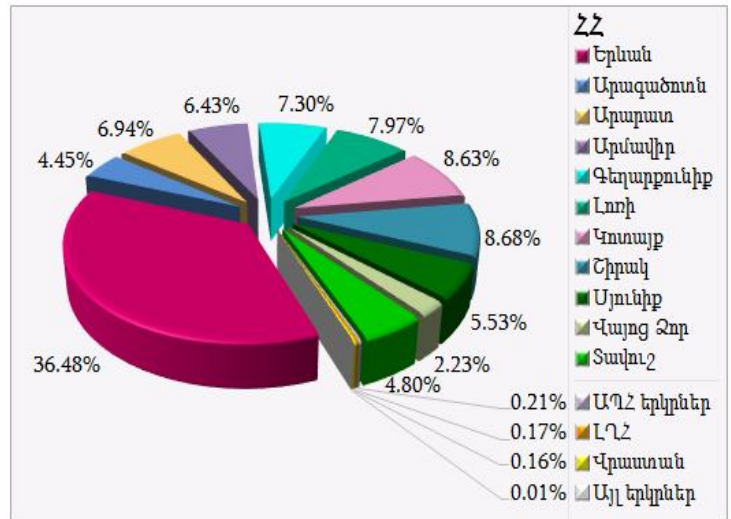
Աղյուսակ 11-ը և նկար 12-ի դիագրամը ցույց են տալիս բուհ ընդունվածների տոկոսը՝ ըստ ՀՀ մարզերի և երկրների: Ընդունվածների 99.45%-ը ներկայացնում է Հայաստանը: Մայրաքաղաք Երևանի դիմորդները կազմում են 36.48%-ը:

Բուհ ընդունվածների տոկոսը ըստ մարզերի և երկրների

Երկիր		Բուհ ընդունվածներ (%)	
Մարզ			
ՀՀ	Երևան	36.48	
	Արագածոտն	4.45	
	Արարատ	6.94	
	Արմավիր	6.43	
	Գեղարքունիք	7.30	
	Լոռի	7.97	
	Կոտայք	8.63	
	Շիրակ	8.68	
	Սյունիք	5.53	
	Վայոց Ձոր	2.23	
	Տավուշ	4.80	
	ԱՊՀ երկրներ		0.21
	ԼՂՀ		0.17
Վրաստան		0.16	
Այլ երկրներ		0.01	

Աղյուսակ 11

Նկար 12

Աղյուսակ 12-ում ներկայացված են 2013թ. պետական միասնական քննություններին Հայաստանից, ԼՂՀ-ից, Վրաստանից և Ռուսաստանից մասնակցած դիմորդների միջին միավորները: Մզացված վանդակներով ներկայացված են համապատասխան ընդհանուր միջին միավորներին գերազանցող միջին միավորները:

Միջին միավորներն ըստ երկրների

Քննական առարկաներ	Միջին միավոր				Ընդհանուր միջին միավոր
	ՀՀ	ԼՂՀ	Վրաստան	Ռուսաստան	
Հայոց լեզու և հայ գրականություն	11.9	9.8	8.5	8.1	13.1
Հայոց պատմություն	13.0	9.8	8.8	8.5	13.4
Համաշխարհային պատմություն	12.9	9.8	-	-	11.5
Մաթեմատիկա	9.9	8.9	5.9	10.9	11.8
Ֆիզիկա	9.7	7.4	5.8	8.5	11.4
Քիմիա	11.0	10.1	5.1	10.5	12.6
Կենսաբանություն	11.1	10.2	6.6	11.7	14.0
Աշխարհագրություն	11.1	11.9	-	15.3	14.4
Ռուսաց լեզու	10.7	10.2	10.2	14.9	11.0
Անգլերեն	13.9	14.2	9.2	10.7	15.4

Ֆրանսերեն	15.6	16.0	-	-	16.2
Գերմաներեն	15.7	-	9.2	12.0	15.6
Իսպաներեն	19.1	-	-	-	18.8
Իտալերեն	15.5	-	-	-	15.5
Պարսկերեն	19.3	-	-	-	19.3

Աղյուսակ 12

Աղյուսակ 12-ը վկայում է, որ ընդհանուր միջին միավորներից բարձր կամ հավասար են Հայաստանի դիմորդների համախառնարհային պատմության, գերմաներենի, իսպաներենի, իտալերենի, պարսկերենի և Ռուսաստանից եկած դիմորդների աշխարհագրության ու ռուսաց լեզվի միջին միավորները: ԼՂՀ-ի և Վրաստանի բոլոր միջին միավորները ցածր են համապատասխան ընդհանուր միջիններից:

Դրական միավորի շեմից ցածր են ԼՂՀ-ի դիմորդների ֆիզիկայի, Վրաստանի մաթեմատիկայի և բնագիտական առարկաների միջին միավորները:

ՀՀ-ի ամենաբարձր միջին միավորը պարսկերենից է (19.3), իսկ հանրակրթական ուսումնական հաստատություններում ուսումնասիրվող առարկաներից՝ գերմաներենից (15.7), ԼՂՀ-ինը՝ ֆրանսերենից (16.0), Վրաստանինը՝ ռուսաց լեզվից (10.2), Ռուսաստանինը՝ աշխարհագրությունից (15.3):

Ամենացածր միջին միավորը ՀՀ-ում և ԼՂՀ-ում ֆիզիկայից է (համապատասխանաբար՝ 9.7 և 7.4), Վրաստանինը՝ քիմիայից (5.1), Ռուսաստանինը՝ հայոց լեզվից և հայ գրականությունից (8.1):

5. Թեստեր և թեստային առաջադրանքներ

5.1. Թեստերի կառուցվածքը և գնահատումը

Թեստերը բաղկացած են եղել 80 առաջադրանքներից, (50-ը՝ Ա, 30-ը՝ Բ մակարդակներում): Բոլոր թեստերում ընտրովի պատասխանով առաջադրանքներն ունեցել են չորս հնարավոր պատասխան (դիստրակտոր): Հայոց լեզվի և հայ գրականության, հայոց պատմության, մաթեմատիկայի և բնագիտական առարկաների թեստերը պարունակել են նաև կարճ պատասխանով առաջադրանքներ, որոնք հայոց լեզվի և հայ գրականության թեստում կազմել են թեստային առաջադրանքների 24%-ը,

հայոց պատմության 15%-ը, մաթեմատիկայի 32.5%-ը, ֆիզիկայի 38.5%-ը, քիմիայի 31.8%-ը, կենսաբանության 20%-ը և աշխարհագրության՝ 6,25%-ը: Հայոց լեզվի և հայ գրականության ու մաթեմատիկայի թեստերում առկա է նաև առաջադրանքների կառուցվածքային երրորդ տիպը՝ պնդումների փունջը, որը կազմված է 6 ենթաառաջադրանքներից:

Թեստային առաջադրանքներից յուրաքանչյուրը գնահատվել է մեկ միավորով: Պնդումների փնջի յուրաքանչյուր ենթաառաջադրանքի ճիշտ պատասխանի համար տրվել է 1 միավոր, յուրաքանչյուր սխալ պատասխանի դեպքում պնդումների տվյալ փնջին տրվելիք միավորներից հանվել է 1 միավոր: «Չգիտեմ» պատասխանի դեպքում միավորը 0 է: Պնդումների փնջի միավորների գումարի արդյունքում ստացված բացասական թվի կամ 0-ի դեպքում տվյալ փնջի միավորը համարվել է 0: Այլ առաջադրանքների վրա տվյալ փնջի միավորների փոփոխությունը չի ազդել:

Ամբողջ թեստը գնահատվել է առավելագույնը 80 միավորով:

Գնահատման 80 միավորանոց սանդղակից 20 միավորանոց սանդղակին անցումը կատարվել է $U=0.25 \cdot U_{80}$ բանաձևով, որտեղ U -ն միավորն է 20 միավորանոց սանդղակում, U_{80} -ը՝ 80 միավորանոց սանդղակում: Դրական են համարվել 7,5 և ավելի միավորները:

5.2. 2013 թ. պետական միասնական քննությունների թեստերի բարդությունը¹ և հուսալիությունը²

Քննական առարկաներ	Տարբերակ	Մասնակիցների թիվ	Ֆնտություն	Բարդության գործակից	Հուսալիության գործակից	Քննական առարկաներ	Տարբերակ	Մասնակիցների թիվ	Ֆնտություն	Բարդության գործակից	Հուսալիության գործակից		
Հայոց լեզու և հայ գրականություն	1	2191	Միասն.	0.66	0.94	Կենսաբանություն	1	421	Միասն.	0.73	0.96		
			Ավարտ.	0.67	0.91				Ավարտ.	0.75	0.94		
	2	2151	Միասն.	0.66	0.94		2	413	Միասն.	0.72	0.96		
			Ավարտ.	0.68	0.91				Ավարտ.	0.74	0.94		
	3	2170	Միասն.	0.66	0.94		3	412	Միասն.	0.73	0.96		
			Ավարտ.	0.67	0.91				Ավարտ.	0.75	0.94		
	4	2136	Միասն.	0.66	0.94		4	397	Միասն.	0.72	0.96		
			Ավարտ.	0.67	0.91				Ավարտ.	0.74	0.93		
	5-8	283	Միասն.	0.51	0.95		5-8	145	Միասն.	0.49	0.97		
			Ավարտ.	0.53	0.94				Ավարտ.	0.50	0.94		
Հայոց պատմություն	1	580	Միասն.	0.69	0.95	Աշխարհագրություն	1	84	Միասն.	0.71	0.95		
			Ավարտ.	0.72	0.91				Ավարտ.	0.73	0.91		
	2	565	Միասն.	0.68	0.95		2	81	Միասն.	0.70	0.95		
			Ավարտ.	0.72	0.91				Ավարտ.	0.71	0.91		
	3	562	Միասն.	0.66	0.95		3	85	Միասն.	0.74	0.93		
			Ավարտ.	0.69	0.91				Ավարտ.	0.75	0.88		
	4	559	Միասն.	0.67	0.95		4	80	Միասն.	0.75	0.95		
			Ավարտ.	0.71	0.91				Ավարտ.	0.76	0.91		
	5-8	88	Միասն.	0.51	0.97		1	290	Միասն.	0.56	0.93		
			Ավարտ.	0.61	0.95				Ավարտ.	0.59	0.89		
Համաշխարհային պատմություն	1	54	Միասն.	0.64	0.92	Ռուսաց լեզու	2	281	Միասն.	0.57	0.92		
			Ավարտ.	0.63	0.88				Ավարտ.	0.59	0.88		
	2	58	Միասն.	0.58	0.95		3	281	Միասն.	0.56	0.92		
			Ավարտ.	0.56	0.92				Ավարտ.	0.59	0.88		
	3	53	Միասն.	0.58	0.95		4	287	Միասն.	0.54	0.92		
			Ավարտ.	0.56	0.90				Ավարտ.	0.56	0.87		
	4	49	Միասն.	0.51	0.93		5-8	73	Միասն.	0.51	0.94		
			Ավարտ.	0.49	0.88				Ավարտ.	0.52	0.92		
	Մաթեմատիկա	1	1690	Միասն.	0.59		0.95	Անգլերեն	1	1569	Միասն.	0.79	0.95
				Ավարտ.	0.70		0.92				Ավարտ.	0.79	0.92
2		1639	Միասն.	0.60	0.95	2	1535		Միասն.	0.78	0.95		
			Ավարտ.	0.71	0.92				Ավարտ.	0.80	0.91		
3		1674	Միասն.	0.58	0.95	3	1542		Միասն.	0.76	0.95		
			Ավարտ.	0.70	0.92				Ավարտ.	0.77	0.92		

¹ Բարդություն: Առաջադրանքը համարվում է բարդ՝ բարդության գործակիցի՝ P-ի 0,2-ից փոքր լինելու, միջին բարդության՝ $0,2 < P < 0,8$ և հեշտ՝ $P \geq 0,80$ դեպքերում:

² Հուսալիություն: Հուսալիության գործակիցի՝ 0,7-ից մինչև 0,8 ընդունած արժեքների դեպքում թեստի հուսալիությունը համարվում է միջին, 0,8-ից մինչև 0,9 արժեքների դեպքում՝ ընդունելի, 0,9-ից մեծ արժեքների դեպքում՝ մեծ:

	4	1619	Միասն.	0.58	0.95		4	1506	Միասն.	0.76	0.95
			Ավարտ.	0.69	0.92				Ավարտ.	0.79	0.92
	5-8	290	Միասն.	0.43	0.95		5-8	209	Միասն.	0.63	0.97
			Ավարտ.	0.52	0.94				Ավարտ.	0.63	0.94
Ֆիզիկա	1	602	Միասն.	0.60	0.95	Ֆրանսերեն	1	71	Միասն.	0.82	0.96
			Ավարտ.	0.67	0.91				Ավարտ.	0.82	0.94
	2	596	Միասն.	0.58	0.95		2	69	Միասն.	0.82	0.95
			Ավարտ.	0.65	0.91				Ավարտ.	0.85	0.93
	3	592	Միասն.	0.58	0.95		3	76	Միասն.	0.82	0.96
			Ավարտ.	0.65	0.91				Ավարտ.	0.82	0.94
	4	587	Միասն.	0.57	0.95		4	73	Միասն.	0.79	0.96
			Ավարտ.	0.64	0.91				Ավարտ.	0.80	0.94
	5-8	112	Միասն.	0.39	0.97		1	95	Միասն.	0.79	0.94
			Ավարտ.	0.49	0.93				Ավարտ.	0.80	0.90
Քիմիա	1	316	Միասն.	0.65	0.96	Գերմաներեն	2	86	Միասն.	0.75	0.96
			Ավարտ.	0.75	0.93				Ավարտ.	0.77	0.92
	2	313	Միասն.	0.64	0.96		3	88	Միասն.	0.79	0.94
			Ավարտ.	0.75	0.92				Ավարտ.	0.81	0.91
	3	314	Միասն.	0.64	0.96		4	81	Միասն.	0.83	0.93
			Ավարտ.	0.74	0.93				Ավարտ.	0.84	0.88
	4	299	Միասն.	0.68	0.97		Աղյուսակ 13				
			Ավարտ.	0.76	0.93						
	5-8	126	Միասն.	0.44	0.96						
			Ավարտ.	0.57	0.92						

Աղյուսակ 13-ը ցույց է տալիս, որ պետական միասնական քննությունների թեստերի մեծ մասն ունի միջին բարդություն և մեծ հուսալիություն: Մզացված թվերով ներկայացված են հեշտ թեստերի բարդության և ընդունելի հուսալիություն ունեցող թեստերի հուսալիության գործակիցները: Համաշխարհային պատմության 1-ին և 4-րդ, աշխարհագրության 3-րդ և ռուսաց լեզվի 1-4-րդ թեստերի Ա մակարդակն ունի ընդունելի հուսալիություն:

Հեշտ են ֆրանսերենի հիմնական փուլի թեստերը և նույն փուլի գերմաներենի 4-րդ թեստը, 1-ին և 3-րդ թեստերի Ա մակարդակը (ավարտական քննության թեստը):

Պետական միասնական քննությունների թեստերից ամենափոքր բարդության գործակից (միասնական՝ 0,39, ավարտական՝ 0.49) ունեցել են ֆիզիկայի լրացուցիչ փուլի թեստերը, ամենամեծ բարդության գործակից (միասնական՝ 0.83, ավարտական՝ 0.84)՝ գերմաներենի 4-րդ թեստը:

5.3. Պետական միասնական քննությունների թեստերի վերլուծությունը ըստ առաջադրանքների բարդության, տարբերակման և կորելյացիայի գործակիցների

Թեստային առաջադրանքների՝ ըստ որակական բնութագրիչների (բարդություն, տարբերակում, կորելյացիա) վերլուծության արդյունքում առանձնացվել են լավ (որոնք ունեն լավ բնութագրիչներ և պիտանի են հետագա օգտագործման համար), միջին (որոնք պիտանի կլինեն օգտագործման համար միայն բարելավումից հետո) և վատ (որոնց հետագա օգտագործումը նպատակահարմար չէ) առաջադրանքները, մատնանշվել են միջին (վերանայման ենթակա) առաջադրանքների հիմնական թերությունները: Վերլուծությունը տրամադրվել է առարկայական մասնագետներին՝ հետագա օգտագործման կամ բարելավման նպատակով:

Թեստերը և թեստային առաջադրանքները հետազոտվել են ըստ որակական բնութագրիչների, թեստերի և թեստային առաջադրանքների կառուցվածքի: Մասնակիցների փոքրաթիվ լինելու պատճառով իսպաներենի, իտալերենի և պարսկերենի, ինչպես նաև մի քանի առարկաների լրացուցիչ փուլի թեստերը վերլուծության չեն ենթարկվել, քանի որ 200-ից քիչ թվով մասնակիցների դեպքում ըստ որակական բնութագրիչների վերլուծության արդյունքները հավաստի չեն համարվում: